

49 99-3

2-93

39

Въ Лазаревскій Училищъ
стипендію отъ Его
превосходительства
Арсенія Ивановича
Лазарева принаше
ше. 1854 г. изъ Парижа.

2004

364-12.

Handwritten scribbles in the top left corner.

Faint handwritten marks or numbers in the upper center.

A cluster of small, faint purple ink spots or characters in the middle of the page.

Faint vertical markings or characters on the left side of the page.

N° 39.

$\frac{315}{5}$

0

3971

ՆՈՐ

ԱՅԻՐԵՆԱԲԵՆ

ԵՒ

ՀԵԳԵՐԷՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՇԻՏԱԿ ՀԵԳԵԼ ՍՈՐՎԵԼՈՒ

ԳԳՐԱՏԱՆԵ ՏՂՈՑ ՀԱՄԵՐ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1850

11878

262:

የ-ህ ማህበረ ሰነድ ለጥቅም

ጠቅላይ ማህበረ ሰነድ 59135

231-49

ՅԼՈՒԹՅԱՆ

Ընդ Վ. յբբենարանիս մէջ դրուած քանի մը համառօտ վարդապետութիւններն ու ծանօթութիւնները՝ տղաք կարդացընօղներուն համար է, որ գիտնան ու անանկ սորվեցընեն աշկերտներնուն . ու դրուած օրինակներուն վրայ աղէկ մը վարժութիւն ընել տան, որ ետքը տղաք կարդալու դժուարութիւն ու իրենք ալ նեղութիւն չքաշեն : Ինչուք հիմայ ունեցած այբբենարաններնուս մէկուն մէջն ալ դրուած չէր տը

դոց կարդացմունքին դժուարութեանց դիտելու
բաները, որ շուտ սորվին ու դիւրաւ բացուին ու
աղէկ շիտակ կարդան : Ար յուսանք որ աս նոր
Այբբենարանիս և Հեգերենիս օգուտը յայտ-
նի կը տեսնեն վարպետներն ալ աշկերտներն ալ :

U

U

U

F

F

F

Q

Q

Q

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

ſ

C

C

C

D

D

D

E

E

E

F

F

F

L

L

l

h

h

h

o

o

o

u

u

u

Ł

Ŷ

h

Q

à

à

Ŕ

ŵ

ŵ

Ŷ

à

à

U

U

U

V

V

V

W

W

W

X

X

X

Ń

ń

ń

Ź

ź

ź

Ÿ

ŷ

ŷ

Ż

ż

ż

N

N

N

U

U

U

V

V

V

S

S

S

R

R

R

S

S

S

T

T

T

V

V

V

ſ

ſ

ſ

o

o

o

ſ

ſ

ſ

ՄԵՍՆ ԵՌԵՋԻՆ

ԵՅՐՈՒՐԵՆՔ

ԵՐԿԱԹԱԳԻՐ	ԳԼԽԱԳԻՐ	ԲՈԼՈՐԳԻՐ	ՆՕՏՐԳԻՐ	ԱՆՈՒՆ
Ա	Ա	ա	ա	այբ
Բ	Բ	բ	բ	բեն
Գ	Գ	գ	գ	գիմ
Դ	Դ	դ	դ	դայ
Ե	Ե	ե	ե	եչ
Զ	Զ	զ	զ	զայ
Է	Է	է	է	է
Ը	Ը	ը	ը	ըթ
Թ	Թ	թ	թ	թայ
Ժ	Ժ	ժ	ժ	ժէ

ԵՐԿԱՅԹԱԳԻՐ	ԳԼԽԱԳԻՐ	ԲՈՒՈՐԳԻՐ	ՆՕՏԲԳԻՐ	ԱՆՈՒՆ
Ի	Ի	Ի	Ե	ին
Լ	Լ	Լ	Լ	լին
Ե	Ե	Ե	Ե	ետ
Ժ	Ժ	Ժ	Ժ	ժայ
Կ	Կ	Կ	Կ	կին
Յ	Յ	Յ	Կ	հայ
Ձ	Ձ	Ձ	Յ	ձայ
Ղ	Ղ	Ղ	Ղ	ղատ
Ճ	Ճ	Ճ	Ճ	ճէ
Մ	Մ	Մ	Մ	մեն
Յ	Յ	Յ	Յ	յի
Ե	Ե	Ե	Ե	են
Շ	Շ	Շ	Շ	շայ
Ո	Ո	"	"	"
Չ	Չ	Շ	Շ	չայ
Պ	Պ	Պ	Պ	պէ
Ջ	Ջ	Ջ	Ջ	ջէ
Բ	Բ	Բ	"	բայ
Ս	Ս	"	"	սէ
Վ	Վ	Վ	Վ	վել

ԵՐԿԱԹԱԳԻՐ	ԳԼԽԱԳԻՐ	ԲՈՂՈՐԳԻՐ	ՆՕՏՐԳԻՐ	ԱՆՈՒՆ
Տ	Տ	տ	տ	տիւն
Ր	Ր	ր	ր	րէ
Յ	Յ	ց	ց	ցոյ
Ի	Ի	լ	լ	լիւն
Փ	Փ	փ	փ	փիւր
Բ	Բ	բ	բ	բէ
Օ	Օ	օ	օ	օ
Ֆ	Ֆ	ֆ	ֆ	ֆէ

1 Ֆէ գրով բառ չկայ մեր լեզուին մէջ. օտարազգի նոր լեզուաց բառ մը գրելու կուգայ՝ պէտք ըլլայ նէ :

Չայնաւոր զրեր, որ ինքիբեկնսուն ձայն կը
հանեն.

ա . ե . է . ը . ի . ո . ւ . օ .

ւ ձայնաւորը հիմայ մինակ չեանիր, հապա ու
րիչ ձայնաւորէ ետե կամ առաջ:

Բաղաձայն զրեր, որ ինքիբեկնսուն ձայն չեն
հաներ, հապա ձայնաւորով մը. ու մինակ իրենց
ձայնը հանելու համար՝ ը միայն դնելու է հե-
տերնին¹:

բ . գ . դ . զ . թ . ժ . լ . լւ .
բբ . գգ . դդ . զզ . թթ . ժժ . լլ . լլւ .

ծ . կ . հ . ձ . ղ . ճ . մ . յ .
ծծ . կկ . հհ . ձձ . ղղ . ճճ . մմ . յյ .

ն . շ . չ . պ . ջ . ո . ս . վ .
նն . շշ . չչ . պպ . ջջ . ոո . սս . վվ .

ա . օ . ց . փ . ք . Ֆ .
աա . օօ . ցց . փփ . քք . ՖՖ .

1 Գրերուն անունները սորվելէն ետքը՝ լաւ կերիւի որ բա-
ղաձայններուն սոսկ ձայնը կամ զօրութիւնը ասանկ միայն
ըլծով սորվին աղաք, որ հեգեղ գիւրին բլայ:

Իրարու կրպած կամ խառնած դրեր¹ :

Լ . մե . մէ . մի . միւ . մկ . մն . վն .
 Ե . ւ . մե . մէ . մի . միւ . մկ . մն . վն .

Սէկ ձայնաւորով վանկեր .

բա	բե	բէ	բը	բի	բո	բօ
դա	դե	դէ	դը	դի	դո	դօ
դա	դե	դէ	դը	դի	դո	դօ
զա	զե	զէ	զը	զի	զո	զօ
թա	թե	թէ	թը	թի	թո	թօ
ժա	ժե	ժէ	ժը	ժի	ժո	ժօ
լա	լե	լէ	լը	լի	լո	լօ
խա	խե	խէ	խը	խի	խո	խօ
ծա	ծե	ծէ	ծը	ծի	ծո	ծօ
կա	կե	կէ	կը	կի	կո	կօ
հա	հե	հէ	հը	հի	հո	հօ

1 Ատնք չէ թէ հեղ կապել տայ վարպետը, հասպա միայն հասկըցնէ որ երկու գիր են՝ Ե, Լ . մե . մէ . մի . միւ . մկ . մն . վն .

ձա	ձե	ձէ	ձը	ձի	ձո	ձօ
ղա	ղե	ղէ	ղը	ղի	ղո	ղօ
ճա	ճե	ճէ	ճը	ճի	ճո	ճօ
մա	մե	մէ	մը	մի	մո	մօ
յա	յե	յէ	յը	յի	յո	յօ
հա	հե	հէ	հը	հի	հո	հօ
շա	շե	շէ	շը	շի	շո	շօ
չա	չե	չէ	չը	չի	չո	չօ
պա	պե	պէ	պը	պի	պո	պօ
ջա	ջե	ջէ	ջը	ջի	ջո	ջօ
ռա	ռե	ռէ	ռը	ռի	ռո	ռօ
սա	սե	սէ	սը	սի	սո	սօ
վա	վե	վէ	վը	վի	վո	վօ
տա	տե	տէ	տը	տի	տո	տօ
րա	րե	րէ	րը	րի	րո	րօ
ցա	ցե	ցէ	ցը	ցի	ցո	ցօ
փա	փե	փէ	փը	փի	փո	փօ
քա	քե	քէ	քը	քի	քո	քօ
ֆա	ֆե	ֆէ	ֆը	ֆի	ֆո	ֆօ

աբ	եբ	հբ	ըբ	իբ	ոբ	օբ
ադ	եդ	հդ	ըդ	իդ	ոդ	օդ
ադ	եդ	հդ	ըդ	իդ	ոդ	օդ
ազ	եզ	հզ	ըզ	իզ	ոզ	օզ
աթ	եթ	հթ	ըթ	իթ	ոթ	օթ
աժ	եժ	հժ	ըժ	իժ	ոժ	օժ
ալ	ել	հլ	ըլ	իլ	ոլ	օլ
ախ	եխ	հխ	ըխ	իխ	ոխ	օխ
ած	եծ	հծ	ըծ	իծ	ոծ	օծ
ահ	եհ	հհ	ըհ	իհ	ոհ	օհ
ահ	եհ	հհ	ըհ	իհ	ոհ	օհ
աճ	եճ	հճ	ըճ	իճ	ոճ	օճ
աղ	եղ	հղ	ըղ	իղ	ող	օղ
աճ	եճ	հճ	ըճ	իճ	ոճ	օճ
ամ	եմ	հմ	ըմ	իմ	ոմ	օմ
ան	են	հն	ըն	ին	ոն	օն
աշ	եշ	հշ	ըշ	իշ	ոշ	օշ
աչ	եչ	հչ	ըչ	իչ	ոչ	օչ
ապ	եպ	հպ	ըպ	իպ	ոպ	օպ
աջ	եջ	հջ	ըջ	իջ	ոջ	օջ

աւ	եւ	էւ	ըւ	իւ	ու	օւ
աւ	եւ	էւ	ըւ	իւ	ու	օւ
• ¹ •	••	••	••	••	ուլ	••
ատ	ետ	էտ	ըտ	իտ	ոտ	օտ
ար	եր	էր	ըր	իր	որ	օր
աց	եց	էց	ըց	ից	ոց	օց
ափ	եփ	էփ	ըփ	իփ	ոփ	օփ
աք	եք	էք	ըք	իք	ոք	օք
աֆ	եֆ	էֆ	ըֆ	իֆ	ոֆ	օֆ

Երկուքը մէկէն մէկ վանկ ընօղ սովորական
ձայնաւորներ .

աւ • եւ • էւ • ըւ • իւ • ու •

Երեք ձայնաւոր մէկ վանկ ընօղ .

եաւ

1 Ա գիրը հայերէն լեզուի մէջ միայն ո ձայնաւորէն ետև
կը բանի՝ ուլ :

Միալանի բառեր մէկ պարզ ձայնաւորով.

Ե	Բ	Գ	Դ
Եզգ	Բադ	Գալ	Դաս
աւք	բախտ	գահ	դատ
ախտ	բակ	գան	դար
աղբ	բան	գեղ	դեղ
աղտ	բաց	գետ	դեռ
ամպ	բեր	գէճ	դէզ
անդ	բէշկ	գէր	դէտ
անկ	բիբ	գիծ	դիբ
աչք	բիրտ	գինդ	դէք
արջ	բոց	գող	դող
Ե	Օ	Լ	Բ
Ելք	Օտտ	Լչք	
Եկք	զարդ	Կմք	Բնդ
Եղծ	զարմ	Կշք	լստ
Եղկ	զեղջ	Կջք	

էնթ	զերծ	թ	թել
երբ	զէն		թեփ
երդ	զխտ	թադ	թիղ
երդ	զոհ	թաթ	թինդ
երթ	զօդ	թաց	թոս
երկք	զօբ	թափ	թոք

ժ

Ի

Լ

Խ

ժախ	Իժք	Լալ	Խաղ
ժահ	Իղճ	Լանջք	Խամ
ժամ	Ինծ	Լատ	Խաչ
ժանդ	Ինծք	Լար	Խեւք
ժանդ	Ինծ	Լաց	Խեռ
ժանկ	Ինչ	Լերկ	Խիղճ
ժանտ	Ինչք	Լիճ	Խիտ
ժեռ	Իշտ	Լրբ	Խող
ժիտ	Խակ	Լրբ	Խոտ
ժիր	Իբք	Լօռ	Խօսք

Ծ	Կ	Հ	Ձ
Ծաակ	Կաաղ	Հաաղ	Ձաադ
Ծաառ	Կաալ	Հաալմ	Ձաախ
Ծաափ	Կաար	Հաաշտ	Ձեաք
Ծեր	Կեղծ	Հեղ	Ձեր
Ծեփ	Կերսլ	Հեշտ	Ձեթ
Ծիր	Կէս	Հեք	Ձիդ
Ծիրա	Կիթ	Հինդ	Ձիր
Ծում	Կին	Հողմ	Ձող
Ծով	Կող	Հոտ	Ձոր
Ծոց	Կով	Հօտ	Ձօն

Ղ	Մ	Յ	Ն
Ղէկ	Մաղ	Յադ	Նախ
ղորդ	մարդ	յաղթ	նարտ
ղորկ	մեղմ	յարդ	նեղ
Ղ	մերկ	յարկ	նետ
Ղանճ	մէջ	յետ	ներ

Ճաշ	միշտ	յեց	նիգ
Ճեմ	միտք	յիս	նիշ
Ճիւռ	մամ	յորդ	նոճ
Ճոխ	մորթ	յօդ	նոր
Ճօշ	մօտ	յօշ	նօթ

Շ

Ո

Չ

Պ

Շահ	Ոնք	Չար	Պահ
շաղ	ողբ	չափ	պաղ
շամբ	ողջ	չիղջ	պար
շատ	ոստ	չինչ	պետ
շար	ոտք	չիբ	պերճ
շէկ	որբ	չիք	պէս
շէն	որթ	չոդ	պէտք
շիշ	որճ	չոր	պլիղծ
շող	որմ	չորս	պլինդ
շօթ	որս	չօճ	պորս

Ջ	Ռ	Ս	Տ
Ջահ	Ռազմ	Սաղ	Տալ
Ջողբ	Ռահ	Վանք	տակ
Ջամբ	Ռամ	Վառ	տառ
Ջան	Ռիշտ	Վատ	տեղ
Ջարդ	Ս	Վեհ	տեղ
Ջերմ	Սագ	Վերջ	տեր
Ջին	սեր	Վեճ	տիղմ
Ջինջ	սեր	Վեմ	տոհմ
Ջոկ	սիրտ	Վերք	տօթ
Ջով	տոխ	Վիզ	տօն

Բ	Փ	Վ	( )
Բախ	Փակ	Վան	( )դք
Բամ	Փառք	քաջ	օթք
Յ	Փաստ	քար	օծք
Յած	Փեղիկ	քէն	օծք

ցանկ	փիծ	քիձ	օղք
ցանց	փին	քիւ	
ցեղ	փոխ	քոռ	
ցեց	փող	քոս	
ցեց	փոր	քօղ	
ցօղ	փոս	քօշ	

Միավանկ բառեր երկու ձայնաւորով
կամ իրեք.

աւ	եա	ել
բաւ	զեան	դել
դաւ	լեաշկ	թել
թաւ	լեարդ	խել
լաւ	կեալ	ձել
խաւ	կեանք	չել
կաւ	ղեակ	սել
հաւ	նեարդ	վել
նաւ	սեամք	տել
ցաւ	տեարք	քել
քաւ	սեաւ	հեւք
	մեօք	
	ձեօք	

ի՛ն	իւ	ու
զիւ	գիւտ	բուն
Թիւ	Թիւն	գուԹ
Տիւ	Թիւր	դուժ
կիւ	իւղ	ԹուղԹ
Ճիւ	իւր	խունք
նիւ	կիւս	ճունկ
շիւ	հիւծ	կուրծք
տիւ	ձիւն	շուրջ
քիւ	ճիւղ	սուրք
Թիւք	նիւԹ	քուրմ

Երկամանկ բառեր մէկ պարզ ձայնաւորով .

Ը

Բ

Գ

Ը գահ

Բա բան

Գա զան

աղ քատ

բա ժակ

գա լար

ա ման

բա ժին

գա ըի

ա միս

բա զարջ

գե տին

ան գամ

բա նակ

գե ըի

ան տառ

բար բառ

գի նի

ար մատ

բե բան

գի շեր

ար ջառ

բո լոր

գի տեմ

ա բոտ

բո զոք

գո մէշ

ա բոր

բո բոտ

գօ տի

Դ

Ե

Օ

Դա դար

Ե լակ

Օա զեր

դա ժան

Ե բազ

զան գակ

դա լար

Եր գել

զա ոամ

դա հիճ

Եր թալ

զա տել

231-49

դա նակ	եր կաթ	զա տիկ
դե ղին	եր կան	զար մանք
դես պան	եր կար	զե ուալ
դեր ձան	եր կինք	զո քանչ
դի տել	եր կիւ	զօ դել
դո զալ	ե փել	զօ բեղ

Է

Ը

Թ

Է ած	Ը բիշ	Թ ա Թ ախ
է ալ	ըմ պել	Թ ա կարդ
է առ	ըն դել	Թ ա նաք
է աք	ըն կեր	Թ ա փօր
է ին	ըն չեղ	Թ ե ղօշ
է իր	ըն տիր	Թ ե ըի
է իք	ընդ դեմ	Թ ո Թ ուլ
է հար	ընթ ըիք	Թ ո նիր
է ըէ	ընկ ճել	Թ ո շակ
է օծ	ընա ըել	Թ օշ նիլ

Ժ

Ի

Լ

Ժա ման

Ի բաց

Լա կոտ

Ժան դառ

Ի մաստ

Լապ տեր

Ժա նեղ

Ի մաց

Լա բեղ

Ժա նիք

Ի մեջ

Լա փեղ

Ժա ռանդ

Ին ձէն

Լաս տեղ

Ժիժ մակ

Ինք նեկ

Լե ղակ

Ժիժ մանք

Ինք նեղ

Լե ղի

Ժող խիլ

Ինք նին

Լեռ նակ

Ժո ղով

Իշ խան

Լօ դիկ

Ժօ ռատ

Ի բան

Լօշ տակ

Խ

Ն

Կ

Խա բեղ

Նա ղիկ

Կա ղին

Խա ղող

Ճա նօթ

Կա պիկ

Խա բան

Ճե ճեղ

Կա բիճ

Խե նէշ

Ճե փեղ

Կա բօտ

Խի Թալ

Ճի ճաղ

Կեղ ճիք

խո հեմ	ծի բան	կե բող
խո շոր	ծո վակ	կի սաս
խո բան	ծո բան	կո խել
խո բխխ	ծոծ բակ	կո տոր
խօս նակ	ծոր ծոր	կօ շիկ

Հ

Ձ

Ղ

Հա զար	Ձա գար	Ղա մար
Հա մար	ձա խող	ղա նոն
Հա ցիկ	ձա զանք	ղե կել
Հան գէս	ձաղ կել	ղեհ ջակ
Հե գել	ձան ձիր	ղոր կել
Հենգ նել	ձե գէն	ղոր կոտ
Հե ուի	ձեռ նարկ	ղօ զանջ
Հիմ նել	ձի ան	ղօ ղել
Հո լով	ձոր ձիկ	ղօ ղել
Հօ բան	ձօ նի	ղօղ կիլ

Ճ

Մ

Յ

Ճախ բել

Մախաթ

Յաջող

Ճա կատ

Մա կարդ

Յաղթել

Ճա ճանչ

Մա հիծք

Յան կարծ

Ճան ճիկ

Մա տաղ

Յան ցանք

Ճար տար

Մա բախ

Յար մար

Ճեն ճեր

Մար մին

Յե սան

Ճեր մակ

Մե ղեխ

Յետ կար

Ճի բան

Մի ակ

Յի մար

Ճո պան

Միջ նորդ

Յոդ նիլ

Ճո ուով

Մոխիր

Յոր ճանք

Ն

Շ

Ո

Նա ժիշտ

Շա բաթ

Ո գի

Նախիր

Շա լակ

Ո լոր

Նա հանջ

Շա ղախ

Ոչխար

Նա մակ

Շա ղեղ

Ոսկի

Նա շիհ

Շա պիկք

Ո սոխ

ներ կել

նի ազ

նի հար

նո խազ

նօ Թի

շա քար

շաղ կապ

շեղ ջել

շի բիմ

շոգ մոգ

որ դի

որ կոր

որ չափ

որ պէս

որ սալ

Չ

Պ

Ջ

Չա ման

չա մեջ

չա բեք

չա փան

չա փել

չէ զոք

չո բեկ

չո բին

չո բիբ

չոր բորդ

Պա կառ

պա նիր

պա բապ

պաշ տօն

պատ կեր

պար կեշտ

պեր ճանք

պէս պէս

պի սակ

պո ռոտ

Ջա հել

ջախ ջախ

ջաղ խել

ջամ բել

ջա նալ

ջար դել

ջեր միկ

ջերմ նոտ

ջո լեր

ջո բի

Ռ

Ռաբբի
 Ռազմիկ
 Ռահան
 Ռահել
 Ռամիկ
 Ռեմոն
 Ռեմոն
 Ռիմոն
 Ռոմիկ
 Ռոջնա

Ս

Սա միթ
 սա պատ
 սա փոր
 սահ ման
 սաս տիկ
 սող նակ
 սի բել
 սո խակ
 սո վոր
 սո սի

Վ

Վահան
 վա ճառ
 վա բազ
 վախ ճան
 վան դակ
 վաս տակ
 վատ Թար
 վեր ջին
 վի շասլ
 վոհ մակ

Տ

Տադ նասլ
 տախ տակ
 տա շել
 տա տակ
 տատ բակ

Բ

Բա զարդ
 բախ ճան
 բա կերտ
 բա հետ
 բա մել

Յ

Յա մաք
 ցա նել
 ցան կել
 ցան կալ
 ցան ցառ

տե ղի	բե տել	ցան ցել
տի կին	բե տոր	ցան ցորդ
տոհ միկ	բո պէ	ցաս կոտ
տօ նել	բո տել	ցե բեկ
տօ սախ	բո տին	ցօ ղել

Փ

Ք

( )

Փա կանք	Քա ղաք	( )դ նել
փա պար	քաղց բիկ	օդ տել
փա բախ	քա նի	օ դիք
փա փաք	քա բող	օ Թոց
փե Թակ	քա ցախ	օ Ժիտ
փի ճի	քե նի	օԺ տել
փո խել	քե ուի	օ ձիք
փո ղոց	քեր Թող	օ ղի
փո շի	քի նալ	օ բէնք
փոք բիկ	քօ ղէք	օր հաս

Արկաղանկ բառեր երկու ձայնաւորով
կամ իրեք.

աւ	եա	եւ
ադ ոււ	ա հեակ	անձ ըւ
ան ձաւ	ան կեաց	ա ըւ
ար մաւ	ա տեան	դե ըւ
ծա բաւ	ա տեաց	թե թւ
կա մաւ	ար դեան	ի նւ
կա քաւ	ա քեաց	իր ըւ
համ բաւ	դե հեան	կե ղւ
հա բաւ	խար տեաջ	մին չւ
պա ոււ	մաջ կեակ	պար գւ
սա կաւ	որ դեակ	տե ըւ
աւ աղ	ո ըեար	բւ եո
աւ անդ	ջո ըեակ	թւ 'ակ
աւ արտ	սե նեակ	հւ աղ
գաւ լիթ	վար ժեար	ձւ ակ

խա ւար	տե ղեակ	ձե իջ
յա ւէժ	ցո բեան	տե ել
շա ւիղ	գի նեաւ	սե եռ
վա ւեր	փա խեաւ	թե ճակ
ցա ւոտ	ար դեօք	պե կէ
նաւկ նեար	եօթ նեակ	սե նի

իւ՛

իւ

ու

Մջ նիւ	Մ լիւր	Պա բուն
ա նիւ	աղ բիւր	խա նութ
ար ծիւ	ա ղիւս	ժա ծուկ
հա զիւ	ա ճիւն	կա կուղ
հա շիւ	ան կիւն	մա նուկ
հո վիւ	ա ուիւծ	պա խուց
պա տիւ	ար դիւն	սան դուղք
վա ղիւ	ա բիւն	վա բունդ
դի ւան	եր կիւղ	փե աուր
դի ւաց	հա բիւր	օ գուտ

դի ւի

դի ւօք

ի ւիք

հի ւանդ

ճի ւաղ

շի ւար

բար ւոք

չար ւոք

գեր ւոյ

գին ւով

իւ ղել

իւ բեանք

բիւ բեղ

դիւ բին

գիւ ղեան

հիւ սիս

հիւս նել

ճիւ նել

նիւ թել

սիւ նակ

բուր վառ

ժուժ կալ

խու ճապ

շու շան

ու ղիղ

ու շիմ

ու բախ

ու բուկ

սու սեր

փու թալ

Երազանի բառեր նոյն կանոնով կարդարու .

Ը

Ըջ գա սէր
ա ըլ որ
ա հաւ որ
ա զաւ նի
ա զիւ սակ

Բ

Բա նա կան
բեռ նաւ որ
բու բաս տան
բիւ բաւ որ
բօ թա բեր

Գ

Գա հա վէժ
գաղ թա կան
գե զե ցիկ
գաւա զան
գե բեզ ման

Դ

Դաշ խու բան
դա տաւ որ
դաւա ճան
դա հե կան
դիւա շունչ

Ե

Ե կա մուտ
եղ ջե բու
եղ ջիւ բիկ
ե բա ժիշտ
եր կո քեան

Օ

Օյա նա զան
զար դաւ բուն
զէ նրն կէց
զի նաւ որ
զօ բա կան

Լ

Ը

Լ ա կան
 է ա կից
 է ք նալ
 է ա պէս
 է ու թիւն

Ըն դա սուն
 ըն դո ծին
 ըն դու նակ
 ընդ հա նուր
 ըն թեռ նուլ

Թ

Ժ

Թա դա ւոր
 Թաշ կի նակ
 Թե ա ւոր
 Թիկ նա ւէս
 Թիւ րու թիւն

Ժա մա դիր
 Ժա մա նակ
 Ժա պա ւէն
 Ժո ղո վուրդ
 Ժուժ կա լել

Ի

Լ

Ի մաս տուն
 ին նակ նեան
 ինք նա դիւս
 իս կու հի
 իւ ղե փեաց

Լան ջա գեղ
 լեաշ կա մաշկ
 լեռ նա կեաց
 լի ա բուղիս
 լօ ուս մարդ

Խ

Խա ժա մուժ
 Խան ձա բուլք
 Խե լա գար
 Խե ղա Թիւր
 Խո բա գէտ

Կ

Կաթ նա ծուծ
 Կա խա ղան
 Կա բա պետ
 Կա բե որ
 Կա քա Վիչ

Ձ

Ձա խո ղակ
 ձանձ բաց կոտ
 ձե ուա տուհի
 ձի Թե նի
 ձիւ նա բեր

Ծ

Ծա բա Վի
 Ծե բու նի
 Ծի ա ծան
 Ծի բա նի
 Ծո վա կուր

Հ

Հա մաա փիւռ
 Հա մե մատ
 Հե տա մուտ
 Հո գե որ
 Հող մա կոծ

Ղ

Ղե կա վար
 Ղոր կու Թիւն
 Ղո ղա կել
 Ղո ղան ջել
 Ղո ղան ջիւն

Ճ

Ճա խա բակ
 Ճա հաւոր
 Ճա նա պարհ
 Ճե մա բան
 Ճո խա բան

Մ

Մա զա պուր
 մա հու ջափ
 մաս նաւոր
 մար դա բէ
 մե ծու Թիւն

Յ

Յաղ Թա նակ
 յան ցաւոր
 յա բու Թիւն
 յաւ տեան
 յու սա հատ

Ն

Նա խան ճոս
 նա հա տակ
 նաւու զիղ
 նե տա ձիգ
 նո բա կերա

Շ

Շա զակ բատ
 շա ման դաղ
 շա ուա ջիւն
 շեղ ջա շեղջ
 շո շա փել

Ո

Ո խա կալ
 ող ջա կէզ
 ոս տի կան
 ու զե կից
 ու նե լեք

Չ

Չա ըա դիւթ
 չա ըա տեաց
 չար չա ըանք
 չա վաւ ւոր
 չո ըե քեան

Պ

Պա հա պան
 պա տա ըագ
 պա տու հան
 պար տա պան
 պեր ճու Թիւն

Ջ

Ջախ ջա խել
 ջա հազ գեստ
 ջա տա գով
 ջեր մա գութ
 ջո կա գիր

Ռ

Ռա բու նի
 ռազ մա մուտ
 ռա հա ւոր
 ռամ կօ ըէն
 ռոշ նու Թիւն

Ս

Սա կաւ լիկ
 սա զար Թուն
 սար կաւ ւագ
 սե Թեւ եթ
 սօ սաւ լիւն

Վ

Վա զոր գեան
 վար գա պետ
 վե հե ըտտ
 վեց Թեւ եան
 վի ըաւ ւոր

Տ

Տա զա ւար
տա նու տէր
տե ըւ եալ
տէ ըու Թիւն
տոհ մա կան

Ր

Րա բու նի
րախ ճա կան
րա կեր տել
րե նա կան
րե նա տես

Յ

Յան կա լի
ցա ւա կից
ցե զըն տիր
ցե ցա կեր
ցո փա կեաց

Փ

Փա զա քուշ
փա ուա ւոր
փափ կա կեաց
փե սա ւէր
փոք ըո գի

Ք

Քա զա քորմ
քաղց ըա լուր
քա ջա տոհմ
քե ըա կան
քե ըուլ բե

( )

( )գ նա կան
օգ տա բեր
օժ տա բեր
օ ըի որդ
օրհ նու Թիւն

Քառավանկ բառեր նոյնպէս կարդալու .

Ըզ գա հա մար	Բազ մա բու բեան
ա կա նա տես	բան սար կու Թիւն
ա զեզ նա ւոր	բիւ բա կեր պեան

Գա զա նա կեաց	Գա լա բա զգեաց
գե զեց կա հիւս	գաշ նա կա ւոր
գո բո վա գուԹ	գիւ ւա սար սուռ

Ե զեռ նա ւոր	Օ ազ բա Թոր մի
ե ռա հիւ սեակ	զա ռա մու Թիւն
եօԹ նա ջա հեան	զու գա հա ւան

Ի ա կա նալ	Բզ ճա պա տում
է ա ցու ցիչ	ընդ դի մա մարտ
էմ մա նու էլ	ըն Թեր ցա սէր

Թա գա դան գուր	Ժա հա հո տիլ
Թանձ բա դան դաղ	ժա ռան գա ւոր
Թո Թո վա խօս	ժո զո վա բան

Ի Ժա կո ըիւն	Վ Էր կա մար մին
ի մաս տա տեաց	լի ա հան ճար
իւ բա քան չիւր	լու սաւ լո ըիչ

Խա զա զա կան	Նան ծա զա միտ
խո հե մու Թիւն	ծի ծա զա խիտ
խո նաւա զուրիչ	ծո վա ծաւալ

կա լա նաւոր	հա զա բաւետ
կան խա գու շակ	հար կաւա հանջ
կեն ցա զո գուտ	հո զաւա տեան

Չա խա կող մեան	Ղ Է կա վա ըել
ճան ճա խա ըիթ	ղե կա վա ըիչ
ճիւ նա խա զաղ	ղո զե ցու ցիչ

Ճա կա տա մարտ	Մա հա հան գիտտ
ճար տա բաւետ	մար գա խո շոշ
ճո ու մա բան	մի ա հա մուու

Յաղ թա բա զուկ	Նա ւա կա տիք
յան դի մա նել	ներ քի նա պետ
յուշ կա պա բիկ	նի զա կա կից

Շա հա տա կիւն	Ո գե պա հանջ
շա բա ւա հոտ	ոս կե փե տուր
շո գի ա մէգ	ու բա խա լից

Չա բա ժո զով	Պա լա բա կապ
չա բեա ցա պարտ	պահ պա նա կան
չո բեք կեր պեան	պա տա ռա քաղ

Պա հա ւո բել	Սան դա բա մետք
ջա տա գո վել	սե զա նա ւոր
ջերմ նա տագ նապ	տու սե բա ձիգ

Վա հա նա ւոր	Տա կա ռա պետ
վարկ պա բա զի	տա բաշ խար հիկ
վե բա կա ցու	տե բև ա խիտ

Բա բու ու ըն	Յա ծու ցա նել
բախ ճա նա կան	ցե ըե կու թիւն
բո պէ ա կան	ցօ ղա տա բափ

Փա նա քի մաց	Քա ղա քա կից
փո թո թա համ	քա ջա ըե ըել
փու թա նա կի	քեր թո ղու թիւն

( ) ղա պա ըիկ
 օ տա բա տեաց
 օր հա սա կան

Հնգավանի բառեր նոյնպէս կարգալու.

Ազ գա կա նու Թիւն
 Բազ մա բիւ ըաւ ւոր
 Գե բեզ մա նա տուն
 Դա ժա նա տե սիլ
 Եօ Թա նաս նե քեան
 Օար հու ըա տե սակ
 Լ ա կա նու Թիւն
 Բն դե լու զա նել
 Թե Թե ա խոր տիկ
 Ժա մա նա կա կէտ
 Իւ զա ւո ըա կան
 Լե գե ո նա խումբ
 Խաւա ըա ըա մո լար
 Ծի ըա նա ծաւալ
 Կեն դա նա պար գե
 Հա բիւ ըա պա տիկ
 Ձի ար ձա կա ըան
 Գե կա վա ըու Թիւն

Ճա նա պար հա կեց
 Մար գա ըէ ու հի
 Յան կար ծէ ըւ եաց
 Եւ զա կա խա զաց
 Շաղ զա կէ ըու թիւն
 Ո զոր կա պա տեան
 Չո ըէ քան կիւ նի
 Պա տու հա սա կոծ
 Զա հէ ցու ցա նել
 Սա կա լա վախ ճան
 Վա ճա ու փո զոց
 Տի է զէ բաս փիւռ
 Բո պէ ա հա մար
 Յո ըէ նա վա ճառ
 Իիւ բա սի ըու թիւն
 Փո խա նա կա քան
 Վա զա քա ժո զով
 ( ) տա բա տե սուչ

ՄԱՄՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ա. Յ գրին վրայ :

Յ գիրը մեր լեզուին մէջ ա և ռ ճայնաւորներէն ետեւ որ գտուի , մէկ կերպ չկարդացուի՝ հապա իրեք կերպ :

1. ա, բառին վերջը՝ ա կրկարդացուի .

Գայ	Մր քայ	Մն դեայ
լայ	երկ բայ	անձ նեայ
կայ	ըն ծայ	աշ տեայ
ճայ	ծա ուայ	բա ցեայ
նայ	մե զայ	գո նեա

պայ	նո ըայ	ճաղ կեայ
տայ	ուա կայ	քաղ դեայ
կեայ	փե սայ	քաւ դեայ

Մ. բե զայ	Մ. տե զեայ
ա կա մայ	ա լետ չեայ
ա նուղ զայ	բա ց ^օ թեայ
'ի վե ըայ	դուղ նա քեայ
խա բե բայ	ե ոօ ըեայ
սա տա նայ	մի ջերկ ըեայ
քա հա նայ	մի ջօ ըեայ
քաղց ըա նայ	շի կե ըեայ

2. ա, ետեւէն գիր մ'որ ունենայ՝ յին ձայնը կըհանէ, ու կըլլայ ինչպէս թէ ա՛ միավանկ կամ ա՛ե .

Մ. ԳԴ	խայթ	Բա զայք
այդ	ճայր	եղ բայր

1 Աս ձայնս գրով չկրնալուն հասկըցուիլ վարպետը բերնով կըհասկըցընէ :

այծ	կայծ	եր կայն
այս	կայմ	հա մայն
բայց	կայր	յա մայր
գայլ	կեայր	յոր սայս
գայր	սայլ	ոս տայն
գայք	վայր	ու նայն
ժայռ	տայր	սա կայն
լայն	վայտ	քա բայր

Ն.յ բեւ	Բա յոց
խայ տալ	դա յաք
կայ տառ	դա յեակ
ճայ թեւ	լա յաք
մայ բի	կա յան
յայտ նի	կա յուն
պայ ծառ	ճա յեկ
պայ ման	նա յիւ
լայ լոտ	վա յեւ
վայր կեան	տա յաք

Գայ Թակ զիլ	կա յա բան
դայ լայ լիկ	հա յաս տան
զայ բա գին	հա յե լի
խայ տա ռակ	հա յու Թիւն
հայ Թայ Թանք	նա յա պէս
սայ բա սուր	շա յե կան
քայ քա յել	պա յա զատ

Փայ լակ նա ցայտ
 ար քա յա բան
 ար քա յու Թիւն
 ծա ռա յա կան
 ծա ռա յու Թիւն
 կա մա յա կան
 փե սա յա նալ

Ասանկ ձայնը կը հանէ յին քանի մը բառի վերջն ալ, թէ և ետին գիր չունի. այ, բայ, հայ, վայ:

Լ'նձայն այ վերջացածներն ալ ծայրը « , ր ,
 ն , ք առնուն նէ , ասանկ ձայնը կը հանէ յին .

կայս	ճայդ	Նայն
արքայս	ընծայդ	ծառայն
պայք	փեսայք	անդէպք

3. Բայց թէ որ յին մէջի բառին սկիզբ ըլլայ
 նէ , բարակ հոյի պէս բուն իր ձայնը կը հանէ .

Նայ բա յեղ	Չա բա յուշ
քա շա յայտ	վեր նա յարկ

Լ մէ նա յաղթ	Բարձ բա յօ նակ
գէ զա յար մար	գէ զա յօ բէն

Բա բէ յայտ	Բա բէ յոր դոր
բա բէ յաղթ	բա բէ յօ ժար

1. ոյ, բառին վերջը՝ ո կրկարդացուի:

Պոյ	Ըգ գոյ	Չա խոյ
խոյ	ա ջոյ	յե տոյ
սոյ	ար գոյ	ներ քոյ
հոյ	խա շոյ	պի տոյ
քոյ	հա ճոյ	վե բոյ

Ը. ուա ջոյ	Ի վեր ջոյ
ա բաս տոյ	կո փա ծոյ
ար տա քոյ	ձու լա ծոյ
ի կար ճոյ	մե ծա բոյ
ի մօ տոյ	հե զա բա բոյ

2. ոյ, ետեւէն բաղաձայն զիր մ'որ ունենայ՝ յին ձայնը կըհանէ, ու կըլլայ ինչպէս թէ ուի միավանկ կամ ույ՝ .

Իոյն	խոյր	Ը. նոյշ
բոյս	կոյս	աշ խոյժ

1 Աս ձայնս ալ վարդեալ բերնով հասկըցընելու է :

դոյժ	կոյր	ըն կոյզ
գոյն	յոյժ	ծած կոյժ
զոյք	յոյս	կա պոյս
թոյլ	շոյս	համ բոյր
թոյն	ոյժ	մա կոյկ
ժոյժ	ոյք	ող ջոյն
լոյժ	փոյժ	պատ բոյք
լոյս	քոյր	սա ուոյց

Ը սկա ժոյժ
 աս տու ծոյք
 բա բե մոյն
 ե բե ոյժ
 լեր դա բոյժ
 կեն դան ւոյն
 մար դե լոյզ
 սո վո բոյժ
 վա բա գոյր
 վե հա դոյն

Ը նա գո բոյն
 աշ խար հա կոյս
 ար շա ւա սոյր
 բա բե մա սոյց
 դա բա նա յոյզ
 Թիկ նա գար ճոյց
 ծա բա ւա հոյժ
 մի ա հա զոյն
 ոս կի ա ճոյլ
 վա դա յա բոյց

Ընծայն ոյ վերջացածներն ալ՝ ծայրը « , ր ,
 ն , ք առնուն նէ , ասանկ ձայնը կը հանէ յին .

Պոյս խոյդ չոյն Վոյք
 պիտոյս արդոյդ հաճոյն արտաքոյք

3. Թէ որ ոյ ետեւէն ձայնաւոր ունենայ բառին
 մէջ , կը կարդացուի ինչպէս Թէ ոյ միավանկ
 կամ ու .

Պո յակ	հարդա	Պո եակ
դո յաք		դո եաք
նո յին		նո եին
դո յիբ		դո եիբ
խո յակ		խո եակ
խո յոց		խո եոց

Պո յու Թիւն	հարդա	Պո եու Թիւն
խո յա նալ		խո եա նալ
կո յա նոց		կո եա նոց
հա ճո յից		հա ճո եից
հո յա կապ		հո եա կապ
հա ճո յա կան		հա ճո եա կան

չ. Ո՛ւ ձայնաւորներուն վրայ :

Ո՛ւ, ձայնաւորէ առաջ իրեք կերպ կրկարդացուի.

1. ու, բառին մէջ ետին ձայնաւոր մ'որ ունե-
նայ, անոր հետ մէկ տեղ մէկ վանկ կրկարդա-
ցուի վեւի մօտ ձայնի մը պէս .

Մ. զուաշ
ա նուան
ա սուեայ
աս տուած
ար ծուի
ա բուեստ
զի նուոր
կա բուակ
հա լուէ
մա հուան
պա տուար

Մ. զուա մազ
ա նուա ձև
ա ուուա մէջ
ա սուե ղէն
ար ծուէ կիր
ա բուար ձան
եր կուո բեակ
լե զուա գար
հո վուա պեստ
մե զուա նոց
յեր կուա նալ

պա տուլաստ
 պա տուել
 վա ղուեան
 ար ծուեալ

ու բուա կան
 պա տուա կից
 պա տուի բան
 քաղ ցուա լից

Թուա կան
 նուա գել
 նուի բել
 տուլն ջեան
 զուար ճա լի
 չուա նա ձիգ
 սուի նա ւոր

լուա նալ
 նուա ճել
 շուայ տիլ
 զուար Թա գին
 նուաս տա նալ
 չուա ոա կան
 ճուա զա բա բոյ

2. ու, միալանկ բառերու մէջ ընդ պէս կը
 կարդացուի, ու երկալանկ կըլլան.

Դուար
 զուարթ
 զուարճ
 Թուել

հարդա

Դը ւար
 զը ւարթ
 զը ւարճ
 Թը ւել

Թուոյ

հարդ»

Թըւոյ

լուա

ըւա

լուայ

ըւայ

նուադ

նըւադ

նուազ

նըւազ

նուաղ

նըւաղ

նուէր

նըւէր

շուար

շըւար

չուան

չըւան

չուել

չըւել

սուին

սըւին

տուիչ

տըւիչ

Քաղմալանկներուն մէջն ալ ասանկ կրկար-
դացուի՝ երբոր ուէն առաջ երկու բաղաձայն
կայ՝ որուն մէկը ուին հետ պիտի զրուցուի .

Ղնուի

հարդ»

Ղը նըւի

անլուայ

անըւայ

աննուէր

աննըւէր

անսուաղ
վատշուէր
ազնուական

ան սը ւազ
վատ շը ւէր
ազ նը ւա կան

Արբէմն բազմավանկներուն սկիզբն ալ ասանկ
կըկարդացուի

(Ո)ՍՈՒԱԿԱՆՆ	(Ո)ՍՈՒԱ ԿԱՆՆ	(Ո)ՍՐ ԼԱ ԿԱՆՆ
զուարակ	զուա րակ	զը ւա րակ
լուանալ	լուա նալ	լը ւա նալ
նուագել	նուա գել	նը ւա գել
նուաճել	նուա ճել	նը ւա ճել
նուիրել	նուի րել	նը ւի րել
շուայտիլ	շուայ տիլ	շը ւայ տիլ
զուարթանալ	զուար թա նալ	զը ւար թա նալ
զուարճանալ	զուար ճա նալ	զը ւար ճա նալ
նուիրական	նուի րա կան	նը ւի րա կան

3. ու, ա և ի վերջի ճայնաւորէ առաջ, երբոր
ընելու, ըլլալու բայ մը նշանակէ, զատ վանկ
կրկարդացուի ու.

Օճնուաք	հարդա	Օճ նու աք
առնուաք		առ նու աք
ընթեռնուաք		ըն թեռ նու աք
զենուի		զէ նու ի
զենուիր		զէ նու իր
առնուիք		առ նու իք
առնուին		առ նու ին
ընթեռնուին		ըն թեռ նու ին

Ֆ. Ր տառին վրայ.

Ր գիրը շատ տեղ չգրուիր, բայց կրկարդացուի սկիզբը, մէջը, վերջը:

1. Սկիզբը ը կառնուն՝ շ, շ, « գրերով սկսող ու ատ գրերէն ետեւ բաղաձայն ունեցող բառերէն մէկ քանին.

Օգտւ	հարդա	Րջ գտւ
զգաստ		ըջ գաստ
զգոյշ		ըջ գոյշ
զգօն		ըջ գօն
շտապ		ըշ տապ
սթափ		ըս թափ
սկայ		ըս կայ
սկունդ		ըս կունդ
սպայ		ըս սպայ

սպանդ

հարհ

ըս պանդ

սպառ

ըս պառ

սպաս

ըս պաս

սպունդ

ըս սյունդ

սպի

ըս սլի

ստերջ

ըս տերջ

ստե

ըս տե

ստեպ

ըս տէպ

ստին

ըս տին

ստոյգ

ըս տոյգ

ստոր

ըս տոր

ստուար

ըս տուար

ստուեր

ըս տուեր

ստրուկ

ըստ բուկ

սփիռ

ըս փիռ

սքանչք

ըս քանչք

զբաղիլ

ըզ բա ղիլ

զբօսնուլ	հարդա	ըզ բօս նուլ
զմայլել		ըզ մայ լել
զչաբիլ		ըզ չա բիլ
սկեսուր		ըս կե սուր
սսլիտակ		ըս սլի տակ
ստանալ		ըս տա նալ
ստահակ		ըս տա հակ
ստամբակ		ըս տամ բակ
ստերիւր		ըս տե բիւր
սփոփել		ըս փո փել
սքօղել		ըս քօ ղել
շտեմարան		ըշ տե մա րան
ստեղծանել		ըս տեղ ծա նել
սփածանիլ		ըս փա ծա նիլ

2. Ոմանք սկիզբն ու մէջն ալ ը կառնուն

Օգնալ	հարրա	Իզ գը նալ
զգրգուել		ըզ գըրգ ուել
զկծիլ		ըզ կը ծիլ
զկնի		ըզ կը նի
սկզբան		ըս կըզ բան
սկզբնաւոր		ըս կըզբ նաւոր
սկզբնութիւն		ըս կըզբ նուութիւն
սկսանիլ		ըս կը սա նիլ
ստրկանալ		ըս տըր կա նալ
ստրջանալ		ըս տըր ջա նալ

Իայց սկիզբը ը ունեցողները՝ անմիջապէս առաջ ձայնաւոր մ'որ ունենան, կըկորսընցընեն ը ձայնը.

Ի զգեստ	հարրա	Իզ գեստ
'ի շտապ		իշ տապ

'ի սպանդ	իս սպանդ
'ի սպառ	իս սպառ
'ի ստոր	իս ստոր
'ի ստուեր	իս ստուեր
'ի սփիռ	իս սփիռ
'ի ստեղ	իս տեղ
'ի շտեմարան	իշ տե մա բան
'ի սպառնալեաց	իս սպառ նա լեաց
'ի զբօսնուլ	իզ բօս նուլ
մի զգնալ	միզ գը նալ
մի զգեհուլ	միզ գե նուլ
'ի զգրգուել	իզ գըրգ ուել
Թէ զկծիս	Թէզ կը ծիս
'ի զմայլել	իզ մայ լել
զն՝ զչարիս	զն՝զ չա բիս
'ի սկզբան	իս կըզ բան
մի սկտանիր	միս կը սա նիր
մի ստրկանալ	միս տըր կա նալ

Մէջը՝ ոմանք մէկ ը միայն կառնուն.

Բժիշկ

հարգա

Բը ժիշկ

բնաւ

բը նաւ

դրել

դը ըել

դժոխք

դը ժոխք

դրամ

դը ըամ

լսել

լը սել

ճնուկնդ

ճը նուկնդ

կտաւ

կը տաւ

հրեայ

հը ըեայ

ճրագ

ճը ըագ

մնալ

մը նալ

յղի

յը ղի

նման

նը ման

նշան

նը շան

շնորհք

շը նորհք

պսակ

հարդ

պը սակ

սխալ

սը խալ

վկայ

վը կայ

վնաս

վը նաս

տղայ

տը ղայ

դժտիլ

դըժ տիլ

դնդակ

դըն դակ

զղջալ

զըղ ջալ

Թմբուկ

Թըմ բուկ

խնդալ

խըն դալ

կղզի

կըղ զի

կսկիծ

կըս կիծ

ննջել

նըն ջել

շղթայ

շըղ Թայ

շըջել

շըբ ջել

չնչին

չըն չին

պղծել

պըղ ծել

ամբակ	հարդա	սըմբակ
վճռել		վճռել
վստահ		վճատահ
տրտում		տըրտում
փրկել		փըրկել
քրտնիլ		քըրտնիլ
Թշնամի		Թըշնամի
ճշմարիտ		ճըշմարիտ

Լնդնդոց	հարդա	Լնդընդոց
երկնչել		երկընչել
ընկղմել		ընկըղմել
իշտումուղ		իշտըմումուղ
կորնթիք		կորընթիք
ձեռնտու		ձեռընտու
մատուռակ		մատըռակ
մարտնչել		մարտընչել

պարսպել	պա ըրս պել
ժախստեայ	ժա խըս տեայ
զանխըանալ	զան խը լա նալ
լուսապսակ	լու սա պը սակ
խորհրդական	խոր հըր դա կան
կենսացնցուղ	կեն սա ցըն ցուղ
հարստուԹին	հա ըրս տու Թին
հետաքրքիր	հե տա քըր քիր
մանրագնին	ման ըա զը նին
յափշտակել	յա փըշ տա կել
պատսպարիլ	պա տըս պա ըիլ
ցամառական	ցա սըմ նա կան

Բայց երբոր երկրորդ բաղաձայնը Ն, Ղ, Կ, Ը, Բ ըլլայ ու ետեւէն մէկ պարզ ձայնաւոր մը միայն ըլլայ նէ, ը չգրուիր սովորաբար բազմա- վանկ բառերուն, մանաւանդ թէ որ անմիջապէս առաջ ձայնաւոր մը ըլլայ:

Վշտիւ	հարդտ	Վշտիւ
կլանել		կլա նել
ալանալ		ալա նալ
բնաւին		բնաւին
բնութիւն		բնութիւն
խնայել		խնա յել
հնազանդ		հնա զանդ
անտտի		անտ տի
կուսպաշտ		կուս պաշտ
գրագէտ		գրա գէտ
գրացի		գրա ցի
խրախոյս		խրա խոյս
հրաբուն		հրա բուն

հրահանգ

հարդա

հրահանգ

հրաման

հրաման

հրեշտակ

հրեշտակ

հրոսակ

հրոսակ

սրաթուխ

սրաթուխ

սրովբէ

սրովբէ

տրոհել

տրոհել

տրոփել

տրոփել

քրիստոս

քրիստոս

Փլուզանել

հարդա

Փլուզանել

սղոցաձև

սղոցաձև

տղայաբար

տղայաբար

կնամարդի

կնամարդի

հնարաւոր

հնարաւոր

շնորհալի

շնորհալի

վնասակար

վնասակար

տնօրինել

տնօրինել

քնարահար

քնարահար

Թուուցանել	հարդա	Թուու ցա նել
խուովարար		խուո վա րար
կուանահար		կուա նա հար
խրոխտանալ		խրոխ տա նալ
կրահարան		կրա կա րան
կրօնաւոր		կրօ նա ւոր
հրաժարել		հրա ժա րել
հրաշալի		հրա շա լի
հրապարակ		հրա պա րակ
հրաւիրան		հրա ւի րան
հրէական		հրէ ա կան
վրիժապարտ		վրի ժա պարտ
քրէական		քրէ ա կան

Ի գլորել	հարդա	Իդ լո րել
ի տղայոց		իտ զա յոց
ի բնուԹեան		իբ նու Թեան
ի խնայել		իխ նա յել
ի սնտախ		իս նո տխ

'ի կռայաշտ	հարր	իկ ռա պաշտ
'ի դրանէ		իդ րանէ
'ի խրախոյս		իխ րա խոյս
'ի հրաման		իհ րա ման
'ի քրիստոս		իք ըիս սոս

Ոմանք ալ երկու շ կառնուն մէջը .

Բժշկել	հարր	Բը ժըշ կել
բրդգզեալ		բըրդ դը զեալ
դժնդակ		դը ժըն դակ
դժպհի		դըժ պը հի
Թրթնջուկ		Թըր Թըն ջուկ
խժդժել		խըժ դը ժել
խրխնջել		խըր Խըն ջել
կանդոց		կը աըն դոց
կսկծելի		կըս կը ծելի
հաստանք		հըս պը սանք
հրձգուԹիւն		հըր ձը գու Թիւն
ձգձգել		ձըգ ձը գել

ճգուտալ
 ճշգրտել
 ճունջել
 մլմլել
 մխրճել
 մկրտել
 մշտնջեան
 մամուալ
 մրմնջել
 նկրտիլ
 շշնջել
 շրջշրջել
 պըղպըջակ
 սրտամտիլ
 տրտնջել
 ցնցղկել
 բճբճել
 բրթբրթել

հարդա

ճը գըռ տալ
 ճըշ գըր տել
 ճը ուն ճել
 մըլ մըլ լել
 մըլ խըր ճել
 մըլ կըր տել
 մըշ տըն ջեան
 մըռ մը ոալ
 մըր մըն ջել
 նը կըր տիլ
 շը շըն ջել
 շըրջ շըր ջել
 պըղ պըլ ջակ
 սըրտ մը տիլ
 տըր տըն ջել
 ցըն ցըղ կել
 բըճ բը ճել
 բըրթ բըն ջել

3. Րառօին վերջը բաղաձայնի մը հետ բնական
 շ, հ, ր գտնուի նէ, երկուքին մէջ տեղը ը դը-
 նելով կը կարդացուի .

Մեգղ	հարդա	Մե գըղ
շիգղ		շի գըղ
արկղ		ար կըղ
սիկղ		սի կըղ
կոճղ		կո ճըղ
աստղ		աս տըղ
ետղ		ե տըղ

Սկիզբն	հարդա	Րս կիզ բըն
ազն		ա զըն
եօթն		եօ թըն
ակն		ա կըն
անձն		ան ձըն
աղեղն		ա ղե ղըն
հիմն		հի մըն

ձեռն

հարդա

ձե ուրն

դուռն

դուռ ուրն

ոտն

ո տըն

Իբր

հարդա

Ի բլր

վագր

վա դլր

անդր

ան դլր

եզր

ե զլր

ոսկր

ոս կլր

համր

հա մլր

այնր

այ նլր

ասր

ա սլր

ուստր

ուս տլր

տարր

տա ըլր

Ըստնկ ըթով կարդալու է աս բառերուս ե
տևի մէնն ալ:

Ըյժմ

հարդա

Ըյ ժլմ

այսմ

այ սլմ

այդմ
այնմ

հարդաս

այ դրմ
այ նրմ

Երբոր բառի մը ծայրը բաղաձայնէ ետև « ,
դ , ն աւելցած ըլլայ նէ , առ զրերը ըթով կար-
դարու է .

Եզգս

հարդաս

Եզ գըս

մարդս

մար գըս

գլուխս

գլու խըս

բանս

բա նըս

կինս

կի նըս

դասս

դա սըս

հայրս

հայ ըըս

թիւս

թիւ ըս

ձեռքս

ձեռ քըս

արկղս

արկ զըս

ձեռնս

ձեռ նըս

համրս

համ ըըս

Ազգդ
 մարդդ
 գլուխդ
 բանդ
 կի՛նդ
 դասդ
 հայրդ
 թեւդ
 ձեռքդ
 արկղդ
 ձեռնդ
 համրդ

հարդա

Ազ ԳԸԴ
 մար ԳԸԴ
 գլու խըԴ
 բա նըԴ
 կի նըԴ
 դա սըԴ
 հայ ըըԴ
 թեւ ըԴ
 ձեռ քըԴ
 արկ ղըԴ
 ձեռ նըԴ
 համ ըըԴ

Ազգն
 մարդն
 գլուխն
 բանն
 կի՛նն
 դասն

հարդա

Ազ ԳԸՆ
 մար ԳԸՆ
 գլու խըՆ
 բա նըՆ
 կի նըՆ
 դա սըՆ

Հայրն

Հարգա

Հայ ըրն

Թեև

Թե ըն

ձեռքն

ձեռ քըն

արկղն

արկ ղըն

ձեռնն

ձեռ նըն

Համբն

Համ ըրն

Ի այց երբոր ասանկ ըթ առնող բառերէն ետև
անմիջապէս ձայնաւոր գայ նէ, ըթը կը կորսընցը
նեն. միայն թէ բաղաձայնով ղ, ն, ր վերջացած
բառի վրայ ս, դ, ն աւելցած ըլլայ նէ, ասոնք
կը պահեն ըթը.

Ըրկղ իմ

Հարգա

Ըրկ ղիմ

եօթն օր

եօթ նօր

ակն իմ

ակ նիմ

անձն իմ

անձ նիմ

ձեռն արկ

ձեռ նարկ

Համբ է

Համ ըէ

ուստր է

ուստ ըէ

այժմ և միշտ իսրոյս
 յայնմ աւուր
 դափր հատանէ
 բանս այս
 կինդ այդ
 ազգն այն
 ԹԼս իմ
 մարդն այն
 ձեռքս այս
 բանքդ այդ
 աստղն այն
 դուռնդ այդ
 ուստրս այս

այժ մԼ միշտ
 յայն մաւուր
 դափ րատանէ
 բան սայս
 կին դայդ
 ազգ նայն
 ԹԼ սիմ
 մարդ նայն
 ձեռք սայս
 բանք դայդ
 աստ ղըն այն
 դուռ նըդ այդ
 ուստ ըրս այս

7. Մ ձայնաւորներուն վրայ :

Մ, երկու կերպ կրկարդացուի, ինչպէս որ օրի-
նակներով տեսանք առջի մասին մէջ :

1. Մ, ուր որ ըլլայ, երբոր ետեւէն բաղա-
ձայն ունենայ, է կրկարդացուի. իւր, նիւթ, առիւծ, արիւն, իւղէլ, դիւրին :

2. Մ, առանց ետին բաղաձայնի՝ մինակ բա-
ռի վերջը, և բառի մէջ ետեւէն ձայնաւոր որ
ունենայ, է՛ ձի պէս կրկարդացուի. թիւ, ազնիւ,
պատիւ, դիւի, դիւօք, հիւանդ :

Բայց հոս գիտնալիքը աս է՝ որ է՛ վանկը եր-
բոր բառին բուն վերջն է նէ, ս, դ, ն, ր ալ
առնու նէ, նոյնպէս է՛ ձի պէս կրկարդացուի .

թիւ

հարդ

թիւ

տիւղ

տիւղ

քիւն

քիւն

անիւս	հարդա	ա նիւ լըս
հաշիւդ		հա շիւ լըդ
հովիւն		հո վիւ լըն

Թիւք	հարդա	Թիւք
տիւք		տիւք
քիւք		քիւք
անիւք		ա նիւք
հաշիւք		հա շիւք
հովիւք		հո վիւք

Իսկ թէ որ ի վանկը բառի մը ետին աւելցած է՝ ան բանովը նշանակելու համար, «, դ, ն առնու նէ՝ իւր պէս կրկարդացուի. բայց + առնու նէ՝ ի կրկարդացուի.

Բանիւս	հարդա	Բա նիւ լըս
բառիւս		բա ուիւ լըս
ձայնիւդ		ձայ նիւ լըդ
սրտիւդ		սըր տիւ լըդ
տօնիւն		տօ նիւ լըն
փայտիւն		փայ տիւ լըն

Բանիւք

բառիւք

ճայնիւք

սրտիւք

տօնիւք

փայտիւք

Հարդա

Բա նիւք

բա ուիւք

ճայ նիւք

սըր տիւք

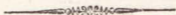
տօ նիւք

փայ տիւք

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՏՂՈՅ ԱՌՋԻ ԿԱՐԴԱՅՄՈՒՆՔ

Նա յու լե զուն շատ Տին լե զու է :
Ըմէն ազգ իր լե զուս վը կը զա աուի :
Խե լա ցի մար դը իր ազգն ու լե զուն չու
րա նար :

Իր լե զուն չը գիտ նա լը ա մթ է :
Իր ազ դը ու րա նա լը ան խեղ քու թիւն է :
Նայ ե բէն լե զուն եր սու նը ութ գիր ու նի
Տի մայ :

Եր սու նը վե ցը Տին դը բեր են, եր կու քը
նոր :

Եր կու նոր գի բը օ ու Ֆ դը բերն են :
Կար դալ ու բան սոր վիլ սի բո դը՝ մեծ ու
պի տա նի մարդ կըլ լայ :

Ատեն կոր սըն ցը նե լը մեծ վը նաս է :

Ամէն կոր սը ւած բան կը գըտ նուի, ա տենն
ու կեան քը չը գըտ նուիր :

Տօ ըրդ մօ ըրդ խօս քը մը տիկ ըրէ, ա նոնք
սի ըէ ու պա տուէ :

Սե ծե բուն խը բա տը պա հէ, ի ընք մե-
ծա ըէ :

Բն կեր նե ըրդ քե զի պէս սի ըէ, հե տեր-
նին մե ծա բան քով վա ըէ :

Խե լօք կե ցիր, մե ծե բուդ սիր տը մի հատ-
ցը ներ :

Ասանկ որ ը նես, Աս տուած ալ ա մէնքն
ալ քեզ կը սի ըեն չէ նէ չեն սի ըեր :

Աս տուած մէկ է, ալ խար քիս ըս տեղ ծօղ
ու տեր :

Բո լոր ալ խար քը Աս տուած ըս տեղ ծեր է :

Աշ խարք կը սենք նէ, կի մա նանք եր կինք
ու եր կիր :

Եր կին քը կան ա ըւ, լու սին ու աստ դեր :

Արև ը երկ ըէս շատ մեծ է, եր կիրս ալ
լուս նէն մեծ է :

Արև ը ել չէ նէ՝ ցօ ըեկ կըլ լայ, մըտ նէ-
նէ՝ զի շեր կըլ լայ :

Գի շեր ցօ ըեկ մէկ տեղ օր մը կը նէ :

Տարին չորս մեծ կը տոր կը բաժնուի . դարուն , ա մառ , ա շուն ձը մեռ :

Պարնան՝ ծաղ կը ներ կը բա ցուին :

Ա մա ուր՝ ցո բեն ու հաւող կը հասնի :

Աշնան ուրիշ պը տուղներ կեւլին . ձը մեռը ձիւն կու գայ :

Տարին տաս ուեր կու ա միս է :

Ա միս նե բուն ա նուն ներն ա սոնք են . յու նուար , փետ բուտը , մարտ , ապ բիւ , մայ իս , յու նիս , յու լիս , օ գոս տոս , սեպ տեմբեր , հոկ տեմբեր , նոյ եմբեր , դեկ տեմբեր :

Ա մի սը եր սուն կամ եր սունը մէկ օր է :

Ա մի սը չորս շաբաթ են քիչ մը աւելի է :

Շաբաթը եօթը օր է :

Եօթը օրուան ա նուն ներն ա սոնք են . կիրակի , երկու շաբթի , իրեք շաբթի , չորեք շաբթի , հինգ շաբթի , ուրբաթ , շաբաթ :

( ) ըը քը սանը չորս ժամ է :

Սա մը վաթսուն վայր կեան է :

Երկը չորս մեծ յայտնի բան կայ . կըրակ , օդ , ջուր , հող :

Կըրակ կուլ կը տաքնանք , օդը կը շնն չենք , ջուրը կը խը մենք , հողէն բուսածը կուտենք :

Եր կի ըրս ծով ու ցա մաք կը բաժ նուի :

Օ՞ր վը լե ղի ջը ըի ժո ղով է :

Օ՞ր վունն վը բայ նաւեր ու նաւակներ կը քա լեն :

Օ՞ր վունն մէջ կան մեծ ու պըզ տի կըղ ղի ներ :

Օ՞ր վունն մէջ կան տեսակ տեսակ մեծ ու պըզ տի ճըկ ներ :

Յա մա քը կան լեռներ, դաշտեր, հո վիտներ, գետեր, ձորեր, լըճեր :

Պէտքը վազուկ ա նուշ ջուր է :

Ի ի ճը կե ցած ա նուշ ջը ըի ժողով է :

Յա մա քին ու կըղ ղի նե բունն վը բայ կան քաղաքներ ու գետեր որ մարդիկ շիներ են :

Յա մա քին վը բայ հո ղէն կը բուսնին խոտեր, ծաղկեր, ծառեր, որ երկրիս զարդն են :

Սարդը ծաղկեր նե բունն թագու հին է :

Օ՞ր ուեր կան որ ուտելու պը տուղ կուտան. կան ալ որ ուտելու պը տուղ չեն տար, վառելու և շինուած քի կու գան :

Շատ ծառեր ու բազմաթիւն մէկ տեղան տառ կըլ լայ :

Յա մա քին վը բայ կը սը տը տին տե սակ
տե սակ կեն դա նի ներ:

Չին կը հեծ նանք, կառ քի կը լը ծենք:

Ե զը գե տին կը բա նի, սայլ կը քա շէ:

Սո ղին ու է շը բեռ կը կը բեն, եր բեմն
ալ կը հեծ նանք:

Ե զան մի սը կու տենք, կո վին կա թը կը
խը մենք:

Ոչ խա ղին ու այ ծուն կա թը կը խը մենք,
մի սը կու տենք, բուր դը կը հազ նինք:

Հո ղին մէջ կան շատ տե սակ կեն դա նի
ներ ու ոս կի, ար ծաթ, սը ղինձ, եր կաթ,
և ու ղիշ շատ հան քեր ու քա ղեր:

Հո ղին տակն ալ կան շատ ջը ղեր, որ կը
բը խեն աղ բիւր կըլ լան, աղ բիւր նե ղէն
գետ կըլ լայ:

Թըռ չուն նե ղը երկ ղիս վը բայ ալ կը սը
տը տին, օ դին մէջ ալ կը թըռ ջին:

Սո խա կը ա մէն թըռ չու նէն աղ ւոր խը
գօղն է:

Եր կի ղըս հինգ մեծ մաս կը բաժ նուի, որ
կը սուին Մսի ա, Եւ ղո սպա, Մի ղի կէ,
Մմե ղի կա, հա բա ւայ ին Մսի ա կամ
Ով կի ա նի ա:

Հինգ մա սին մէջ ալ մարդ կայ:

Մարդն ալ Մ տուած ըստեղ ծեր է, որ զին քը ճանչնայ, սի ըէ ու իր օրէն քը պահէ՝ որ ի ընն ա զէկ ըլլայ:

Մարդը խել քօ վը բօ լոր՝ աշ խար քին կը տի ըէ:

Մարդը հինգ ըզ դայ ա ըանք ու նի, ո ըով բան կի մանայ:

Ը քով կը տեսնէ, ա կան ջով կը լը սէ, լեզուով կամ քիմ քով համ կառնէ, քըթով հոտ կառնէ, բօ լոր մարմ նով՝ մանա ւանդ ձեռ քով կը շօ շա փէ:

Մ տուած ա զէկ մարդը կը սի ըէ ու վարձք կու տայ, գէշ մարդը կատէ ու կը պատժէ:

Ուա քի նու թիւ նը մարդը ա զէկ կը նէ, մո լու թիւ նը գէշ կը նէ:

Նանկ է նէ՝ սի ըէ ա ուա քի նու թիւ նը, ա տէ մո լու թիւ նը:

Գըլ խաւոր ա ուա քի նու թիւն ներն են ալ դա բու թիւն, ի մաս տու թիւն, ժուժ կալու թիւն, ա ըի ու թիւն:

Ըր դա բու թիւ նը՝ իր և ու ըի շին ի ըաւ ուն քը ճանչնալ ու պահէն է:

Ի ըրաւունքը Մտու ծոյ օրէնքն է :

Մտու ծոյ օրէնքը՝ մարդուն վարքին կանոնն ու պարտքն է, ու աղէկ ըլլալուն ճամբան :

Մտու ծոյ օրէնքին առջի հիմը՝ ընկերը իրեն պէս սիրելն է :

Մէն մարդ ի ըրալու ընկեր ու եղբայր են, հայրերնին ալ Մտուած է :

Ինչ կերը Մտու ծոյ օրէնքին պէս սիրելուն կանոնն աս է :

Ինչ որ ի ըրաւամբք կուզես քեզի ըլլայ, դուն ալ ուրիշին ըրէ :

Ինչ որ ի ըրաւամբք չես ուզեր քեզի ըլլայ, դուն ալ ուրիշին մընէր :

Իմաստու թիւնը ամէն բանի մէջ խելքով շարժիլ, խելքի դէմ բան մը չընելն է :

յուժ կալու թիւնը սրբտինն ու զած վընասա կար բանէրէն ետ կենալն է, ու անվընասսնէրուն չափը չանցընել՝ որ վընասս չընեն :

Սրի ու թիւնը պէտք եղած տեղը սրտտոտ ու կրտրիճ ըլլալն է, մանաւանդ ինքզինք յաղթելու :

Ընա քի նի մար դուն գրլ խաւոր գործ-
քերն ա սոնք են .

Ըստուած սիրէ ա մէն բանէ վեր , ու ըն-
կե ըրդ քե զի պէս .

Ըստու ծոյ մտ ըլ լալ նայ է սուրբ վար-
քով , ա ղօթ քով ու բա ըի գոր ծով .

Ըմէն մեղ քէ հե ոու փախիր , էն պրզ տի-
կէն ալ .

Հեզ ու խոնարհ ե ղիր ա մե նուն հետ .

Քեզ մէ վեր մեծ մեծ բաներէն փախիր .

Շատ լը սէ , քիչ խօ սէ , ու ըի շին գազ-
տու կը պա հէ .

Պրզ տի կին նե ըէ , մե ծին տե ղեք տուր ,
հաւա սա ըիդ համ բե ըէ , աղ քա տին
ո ղոր մէ .

Բանիդ գոր ծիդ փոյթ տար , պա ըապ մի
կե նար .

Լը կան մը տա ծէ , ու ա նանկ խօ սէ , ա-
նանկ գոր ծէ .

Ըմէն լը սա ծիդ մաւ տար , ա մէն բեր նիդ
ե կա ծը մի խօ սիր .

Ըսօ բուան գոր ծը վա ղուան մի թո ղուր .

Ըմե նուն հետ շի տա կու թիւն ու հաւա-
տար մու թիւն պա հէ , ա մե նե ին սուտ
մի խօ սիր .

Չար քա շու թիւն սոր մէ ու քիչ բանի
կա բօտ ըլ լալ:

Չա խոր դու թեան մէջ մի կոտ ըլիւ սըմ քիւր,
յա ջո դու թեան մէջ ալ մի ու ուիւր ամ
բար տա լա նիւր:

ՎԵՐՋ

